

Yksityisoikeus- ja oikeudenhoito-osasto
LsN Outi Kempainen

MUISTIO
16.9.2025

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi edunvalvontavaltuutuksesta annetun lain ja holhous-toimesta annetun lain muuttamisesta (HE 69/2025 vp)

1. Esityksen tavoitteet

Esityksen tavoitteena on edistää edunvalvontavaltuutuksen antaneen henkilön itsemääräämisoikeu-den toteutumista parantamalla valtuutetun mahdollisuuksia noudattaa edunvalvontavaltakirjan mää-räyksiä. Tavoitteena on myös keventää edunvalvojan valvontaa koskevia säännöksiä. Pyrkimyksenä on valtuutettujen, edunvalvojen ja holhousviranomaisen hallinnollisen taakan vähentäminen.

2. Keskeiset ehdotukset

Edunvalvontavaltuutuksesta annettuun lakiin esitetään säännöstä, jonka mukaan valtuutettu voisi an-taa edunvalvontavaltakirjassa yksilöidyn, tavanomaisen ja taloudelliselta merkitykseltään vähäisen lahjan esteellisyysäännösten estämättä muille kuin itselleen. Nykyisin tällaisten perhepiirissä annet-tavien lahjojen toteuttaminen on ongelmallista, kun valtuutettu ja lahjansaaja ovat usein lähisukulai-sia.

Valtuuttajan kiinteistöä koskevien oikeustoimien tekeminen edellyttää nykyisin nimenomaista mää-räystä edunvalvontavaltakirjassa. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sääntelyä niin, että valtuu-tettu voisi määrätä myös valtuuttajan kiinteöstä suoraan edunvalvontavaltuutuksen nojalla. Muutos ei kuitenkaan estäisi sitä, että valtuuttaja rajoittaa valtakirjassa valtuutetun oikeutta ryhtyä kiinteistöä koskeviin oikeustoimiin. Ehdotettua säännöstä sovellettaisiin vain lain voimaantulon jälkeen allekirjoi-tettuihin edunvalvontavaltakirjoihin.

Esityksessä ehdotetaan myös selkeytettäväksi sääntelyä tilanteessa, jossa valtuutetun tehtäviin on määrätty valtuutetun esteellisuuden tai muun syyn vuoksi tilapäisesti edunvalvoja. Esityksen mukaan tällaiseen edunvalvojaan sovellettaisiin pääsääntöisesti edunvalvontavaltuutuksesta annet-tua lakia, eikä holhoustoimesta annettua lakia. Tavoitteena on, että edunvalvoja voisi tässä tehtäväs-sään toimia kuten valtuutettu ja noudattaa valtakirjan määräyksiä valtuuttajan tahdon mukaisesti.

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Faksi	S-posti, internet
Postadress	Besöksadress	Telefon	Fax	E-post, internet
Oikeusministeriö	Meritullinkatu 10	0295 16001	09 160 67730	kirjaamo.om@gov.fi
PL 25	00170 Helsinki	Internat.	Internat.	www.oikeusministerio.fi
FI-00023 Valtioneuvosto	Finland	+358 295 16001	+358 9 160 67730	www.justitieministeriet.fi
Finland				

Sekä valtuutetun että edunvalvojan yleisiä esteellisyysäännöksiä esitetään muutettaviksi siltä osin kuin kyse on sukulaissuhteeseen perustuvasta esteellisyydestä. Se, että vastapuolena on valtuutetun tai edunvalvojan vanhemman sisarus, ei olisi jatkossa esteellisyysperuste.

Varallisuusrajoja, joiden nojalla alaikäisen edunvalvonta merkitään holhousasioiden rekisteriin, ehdotetaan nostettaviksi rahanarvon muutoksen huomioon ottamiseksi. Rekisteröintivelvollisuuden varallisuusraja ehdotetaan nostettavaksi nykyisestä 20 000 eurosta 30 000 euroon ja rekisteristä poistamista koskeva varallisuusraja nykyisestä 15 000 eurosta 20 000 euroon. Alaikäisen edunvalvonta on edelleen mahdollista rekisteröidä erityisestä syystä, vaikka varallisuuden määrä olisi vähäisempikin.

Holhoustoimesta annetun lain mukaan edunvalvoja tarvitsee tiettyihin päämiehen puolesta tehtäviin oikeustoimiin holhousviranomaisen luvan. Esityksessä esitetään muutoksia näitä oikeustoimia koskevaan sääntelyyn. Lupaa edellyttävien oikeustoimien luettelosta esitetään poistettaviksi kokonaan elinkeinon harjoittaminen täysi-ikäisen päämiehen lukuun ja kuolinpesän yhteishallintoa koskevan sopimuksen tekeminen. Myös metsän ja maa-ainesten myyntiin ja luovuttamiseen liittyvästä lupavaatimuksesta ehdotetaan luovuttavaksi. Lupavaatimuksen merkitys on katsottu näissä tilanteissa päämiehen kannalta vähäiseksi.

Lainan ottamista koskevaa lupasäännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi mm. niin, että lupaa ei tarvitsi vähäisiin lainan ehtojen muutoksiin. Myös sijoitustoimintaa koskevaa lupasääntelyä ajantasaistettaisiin ja selkeytettäisiin. Esimerkiksi kryptovarar tulisivat sääntelyn piiriin: niiden hankkiminen säädettäisiin luvanvaraiseksi. Luvanvaraisuus koskisi jatkossa paitsi suoria sijoituksia myös sijoitusvakuutusten kautta tapahtuvaa sijoittamista. Uutta olisi myös se, että lupa voitaisiin myöntää yksittäisten sijoituskohteiden sijasta myös puiteluvan tavoin sijoitussuunnitelmaan.

3. Esityksen valmistelu

Edunvalvontalainsäädännön ajantasaistaminen sisältyy pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan. Oikeusministeriö asetti 9.11.2023 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää ja arvioida, millä tavoin holhoustoimesta annettuun lakiin sisältyvää edunvalvojan toiminnan valvontaa koskevaa sääntelyä voitaisiin tarkistaa siten, ettei edunvalvonnassa olevien oikeusturva heikkene. Lisäksi työryhmän tehtävänä oli selvittää edunvalvontavaltuutuksesta annetun lain soveltamisessa ilmenneet lainmuutostarpeet.

Työryhmä luovutti mietintönsä oikeusministeriölle 10.12.2024 (Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2025:1). Oikeusministeriö vastaanotti mietinnöstä 32 lausuntoa. Lausuntotiivistelmä julkaistiin kesäkuussa 2025. Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat valtioneuvoston hankesivulla tunnuksella OM102:00/2023. Esitys on jatkovalmisteltu oikeusministeriössä työryhmän mietinnön ja siitä saadun palautteen perusteella.

4. Esityksen vaikutukset

Esityksellä helpotetaan edunvalvojan ja valtuutetun tehtävien hoitamista. Sillä kevennetään myös näiden toimintaa valvovan holhousviranomaisen hallinnollista taakkaa.

Esityksellä ei ole budjettivaikutuksia. Esityksen vaikutukset valtion talouteen kohdistuvat pääasiassa holhousviranomaiseen eli Digi- ja väestötietovirastoon ja Ahvenanmaan valtionvirastoon. Vähäisiä vaikutuksia kohdistuu myös tuomioistuimiin ja yleiseen edunvalvontaan. Ehdotettujen säännösten arvioidaan olevan kokonaisuudessaan kustannuksia jossain määrin säästäviä. Esityksen vaikutuksia on selostettu tarkemmin hallituksen esityksen sivuilla 17-24.

5. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan noin kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu. Voimaantulo edellyttää riittävän ajan varaamista lainsäädännön täytäntöönpanotoimiin, joita ovat tarvittavien tietojärjestelmämuutosten toteuttaminen sekä muutoksista tiedottaminen ja kouluttaminen.